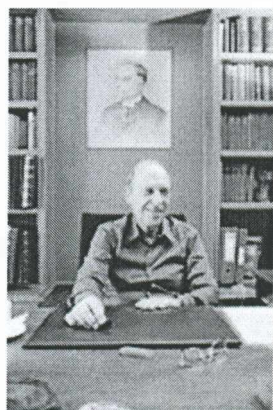

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

«Συμφωνούμε σε πολλά με την ανανεωτική αριστερά»

συνέντευξη στον ΤΑΣΟ ΠΑΠΠΑ

«Θα ήταν λάθος να αποκλειστεί η προοπτική συνεργασίας ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και την ανανεωτική αριστερά. Τη θεωρώ σκόπιμη. Αν δει κανείς τον προγραμματικό λόγο των δύο κομμάτων θα διαπιστώσει συμφωνία στις αρχές τους, ακόμη και σε πολλούς στόχους». *Ο πρώην πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης εξηγεί στη συνέντευξή του στην «Κ.Ε.» πού και γιατί σκόνταψε αυτή η προσπάθεια την περίοδο που ο ίδιος ήταν κυρίαρχος. Δηλώνει, πάντως, οπαδός των ισχυρών κυβερνήσεων. Ο κ. Σημίτης επίσης επισημαίνει: *«Δεν υπάρχει μοντέλο διακυβέρνησης. Ο Κ. Καραμανλής δημιούργησε την εικόνα ενός απαθούς παρατηρητή των γεγονότων. Αυτό δεν αποτελεί μοντέλο διακυβέρνησης, αυτό προσβάλλει τους πολίτες».

* Παντού στην Ευρώπη τα σοσιαλιστικά κόμματα κοιτάνε προς το κέντρο. Το ίδιο και τα δεξιά. Στο βωμό της πολυσυλλεκτικότητας θυσιάζονται οι ιστορικές παραδόσεις;

- Όλα τα κόμματα διεκδικούν να διευρύνουν την απήχησή τους στην κοινωνία. Είναι εύλογο και θεμιτό. Όλα τα κόμματα οφείλουν να προσαρμόζονται στις κοινωνικές αλλαγές. Είναι σκόπιμο και δημιουργικό. Το πρόβλημα προκύπτει από τη στιγμή που για την κατάκτηση της εξουσίας καταφεύγουν σε πρακτικές και ισχυρισμούς που εξυπηρετούν μόνο και μόνο το στόχο της εκλογικής τους νίκης. Όταν παύουν να μιλούν με ειλικρίνεια για τις αναγκαίες κοινωνικές αλλαγές. Πρόβλημα είναι οι πολυσυλλεκτικές τακτικές, η συνεχής και ανεύθυνη παροχολογία και η συγκάλυψη υπαρκτών δυσκολιών.

* Ποια είναι η «γοητεία του κέντρου»;

- Το «κέντρο» έχει αποκτήσει σήμερα πολύ μεγαλύτερη σημασία γιατί οι μεσαίες τάξεις έχουν διευρυνθεί και ένα μεγάλο τμήμα του άλλοτε «προλεταριάτου» ζει υπό τις ίδιες με αυτές συνθήκες.

Εχει μάλιστα ταυτιστεί ως προς τα πρότυπά του με αυτές. Τα σοσιαλιστικά κόμματα οφείλουν να λάβουν αυτή την εξέλιξη υπόψη τους. Η πολιτική ρητορική και οι τρόποι προβολής των θέσεων συγκλίνουν γιατί όλα τα κόμματα, από τα κομμουνιστικά μέχρι την άκρα δεξιά, είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιούν τα ίδια μέσα προβολής και να προσαρμόζονται στη λογική της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου, της διαφήμισης. Η εικόνα ότι «θυσιάζονται ιστορικές παραδόσεις» δεν εκφράζει αυτό που πραγματικά συμβαίνει. Παραβλέπει ότι η κοινωνική αλλαγή επιβάλλει νέες προσεγγίσεις, ότι υπάρχει ένα νέο ακροατήριο με διαφορετικές ανάγκες και με άλλες απόψεις, ότι οι συνθήκες επικοινωνίας έχουν μεταβληθεί ριζικά.

* Η προγραμματική κίνηση των δύο μεγάλων παρατάξεων προς το «μεσαίο χώρο» δεν δικαιώνει όσους υποστηρίζουν ότι η διάκριση αριστεράς-δεξιάς έχει ξεθωριάσει;

- Η διάκριση αριστερά και δεξιά δεν καθορίζεται πια με τον τρόπο που προσδιοριζόταν πριν από πενήντα χρόνια. Τότε το κυρίαρχο κριτήριο ήταν η θέση ενός κόμματος ως προς την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής. Σήμερα, ακόμη και τα κομμουνιστικά κόμματα έχουν εγκαταλείψει την άποψη ότι όλα τα μέσα παραγωγής πρέπει να ανήκουν στο κράτος. Σήμερα καθοριστική για τη διάκριση είναι η προσέγγιση στο θέμα της κοινωνικής ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, του ελέγχου της αγοράς και της αγοραίας νοοτροπίας, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του τρόπου της κοινωνικής οργάνωσης ώστε να κατοχυρώνονται ελευθερίες και δυνατότητες για όλους. Σε όλα αυτά τα θέματα οι απαντήσεις δεν είναι εύκολες. Είναι αναπόφευκτο να υπάρχουν παραπλήσιες αναλύσεις και λύσεις που έχουν κοινά στοιχεία. Συμφωνούν, όμως, οι δύο μεγάλες παρατάξεις για τον ρόλο της αγοράς στη σύγχρονη κοινωνία; Οχι βέβαια. Επιδιώκουν την συμπίευσή μας στην ΟΝΕ με τα ίδια μέσα; Ούτε. Δίνουν και οι δύο παρατάξεις την ίδια βαρύτητα στην ανάγκη ενός αναπτυξιακού σχεδιασμού που θα σέβεται την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη; Και πάλι όχι. Η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε συντηρητικές και προοδευτικές διατρέχει τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτικών που ασκούνται.

* Από την άλλη, δεν προσφέρει επιχειρήματα σ' αυτούς που κατηγορούν τη σοσιαλδημοκρατία ότι έχει χάσει τη ριζοσπαστική πνοή της και ότι υπάρχει ανάγκη για μια άλλη αριστερά;

- Σε μια σύγχρονη κοινωνία υπάρχει πάντα η ανάγκη για το άλλο, το διαφορετικό. Η ελευθερία γνώμης εμπεδώνεται με αντιτιθέμενες γνώμες. Η δημοκρατία είναι σύστημα που επιτρέπει και νομιμοποιεί διαφορετικές πεποιθήσεις και στάσεις. Δεν μου είναι, λοιπόν, κατανοητό σε τι συμβάλλει το ερώτημα αν «υπάρχει ανάγκη για μια άλλη αριστερά». Είναι αυτονόητο ότι υπάρχει πάντα. Άλλο θέμα είναι ο τρόπος οργάνωσης του προοδευτικού χώρου με τρόπο ώστε να καθορίζει τις εξελίξεις, το θέμα της συγκρότησης μιας πολιτικής πλειοψηφίας. Η πολιτική πλειοψηφία δεν θα προκύψει από πολυδιάσπαση και κομματίδια. Δεν θα υπάρχει αν δεν υφίσταται ένα κυρίαρχο ιδεολογικό ρεύμα που ανταποκρίνεται στα συμφέροντα και τις επιδιώξεις ενός μεγάλου τμήματος των πολιτών. Τόσο το ιταλικό όσο και το γαλλικό παράδειγμα το επιβεβαιώνουν.

* Ποιος ο ρόλος της σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας;

- Η σύγχρονη σοσιαλδημοκρατία αποτελεί από τα πράγματα το υπόβαθρο για τη συγκρότηση μιας πολιτικής πλειοψηφίας

στον προοδευτικό χώρο. Είναι το ισχυρότερο ρεύμα. Αυτό, όμως, την υποχρεώνει να απαντήσει σε πολλά και κρίσιμα ερωτήματα ώστε να διατηρήσει την πρωταγωνιστική της θέση. Να πείσει ότι η ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού, η άκρατη επικυριαρχία της αγοράς δεν αποτελεί μονόδρομο. Να παρουσιάσει ένα πειστικό σχέδιο για το πώς πετυχαίνουμε ανάπτυξη και διασφαλίζουμε κοινωνική συνοχή. Πώς οικοδομούμε ένα κοινωνικό κράτος υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης; Τι προτείνουμε για τις περιβαλλοντικές απειλές που συνεχώς αυξάνουν; Τι παιδεία προσφέρουμε για να επιτύχουμε μια κοινωνία της γνώσης; Απαντήσεις υπάρχουν. Χρειάζεται, όμως, κοινωνικός διάλογος για να πείσουν, να ολοκληρωθούν, για να βγάλουν τα μεσαία στρώματα από το κλίμα της αβεβαιότητας που αναπόφευκτα τα συντηρητικοποιεί.

* Πώς μπορεί ν' αντιμετωπίσει ένα προοδευτικό κόμμα τη διαδεδομένη, στους κόλπους της κοινωνίας, αντίληψη ότι στα θέματα της διαφθοράς «όλοι είναι ίδιοι»;

- Όλοι δεν είναι ίδιοι. Η διαφθορά δεν περιορίζεται με ηθικολογίες ή επικλήσεις για εντιμότητα. Η διαφθορά περιορίζεται με δομές και διαδικασίες οι οποίες προλαμβάνουν ή αποκλείουν τον προσωπικό πλουτισμό κατά την άσκηση της εξουσίας. Στην περίπτωση των ομολόγων η διαφθορά διευκολύνθηκε από την αναστολή της λειτουργίας της ειδικής επιτροπής για τον έλεγχο των επενδύσεων των ταμείων. Μια προοδευτική κυβέρνηση πρέπει να προωθήσει ρυθμίσεις που κάνουν αντικειμενικές τις διαδικασίες, περιορίζουν την υποκειμενική κρίση των αρμοδίων, καθιερώνουν τον έλεγχο και τη διαφάνεια. Το ΠΑΣΟΚ θεσμοθέτησε πολλές τέτοιες διαδικασίες, π.χ. τις αντικειμενικές αξίες ακινήτων, την προσωρινή δικαστική προστασία στις δημόσιες συμβάσεις, τη σύσταση υπηρεσίας εσωτερικών υποθέσεων στην Ελληνική Αστυνομία, τη λειτουργία των ΚΕΠ κ.λπ. Η Ν.Δ. έπεσε θύμα της τακτικής της. Κατηγορώντας συνεχώς το ΠΑΣΟΚ, παρέβλεψε ότι το πρόβλημα είναι κοινωνικό και δημιούργησε στα στελέχη της την εντύπωση ότι είναι ασύδοτοι. Φτάσαμε έτσι στο πρωτοφανές γεγονός μιας οργανωμένης από κυβερνητικά στελέχη επιχείρησης για να αποσπάσουν προς όφελος των ιδίων και των φίλων τους τα χρήματα των ταμείων.

* Ποιοτικές έρευνες δείχνουν ότι αναπτύσσεται μια «κρίση αντιπροσώπευσης». Η ψήφος στα δύο μεγάλα κόμματα είναι περίπου ψυχαναγκαστική, επειδή δεν υπάρχει τρίτη αξιόπιστη κυβερνητική λύση. Ως τότε η λογική του μικρότερου κακού θα είναι το σωσίβιο για το δικομματισμό;

- Το ΠΑΣΟΚ αποτελεί το παράδειγμα κόμματος που έσπασε «τον δικομματισμό», το δίπολο Νέα Δημοκρατία-Ενωση Κέντρου. Το παράδειγμα αυτό δείχνει ότι η υπέρβαση του σχήματος των δύο κομμάτων εξουσίας δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί μόνο και μόνο επειδή κάποιοι δεν συμφωνούν σ' αυτό. Οι πολιτικές δυνάμεις διαμορφώνονται από τις κοινωνικές δυνάμεις και ξεπερνιούνται όταν δεν ανταποκρίνονται πια στις επιδιώξεις εκείνων που τους έδωσαν ζωή. Η «τρίτη αξιόπιστη κυβερνητική λύση», την οποία αναφέρετε, δεν υπάρχει σήμερα διότι προφανώς δεν έχει κοινωνική στήριξη.

* Πιστεύετε στις κυβερνήσεις συνεργασίας ανάμεσα σε συγγενή σχήματα;

- Πιστεύω στις ισχυρές κυβερνήσεις ώστε να μπορούν να εφαρμόσουν χωρίς κλυδωνισμούς το πρόγραμμά τους και να κριθούν πάνω στη συνέπεια και την αποτελεσματικότητά τους. Το έργο έχει προτεραιότητα, όχι το σχήμα. Δεν πιστεύω στη συγκυριακή συνεργασία κατά την οποία κάθε κόμμα προετοιμάζεται για την επομένη της κατάρρευσής της. Σοβαρά εγχειρήματα κυβερνητικών συνασπισμών απαιτούν ειλικρινή επιθυμία να συμπορευθούν οι εταίροι για μια εξέλιξη της κοινωνίας σε συγκεκριμένη κατεύθυνση και όχι απλώς να συνδιαχειριστούν την εξουσία. Απαιτούν γι' αυτό σημαντική δουλειά προγραμματικής σύγκλισης. Προϋποθέτουν συγχρόνως ωρίμανση στη συνείδηση της κοινωνικής βάσης τους για την αναγκαιότητα μιας τέτοιας συνεργασίας σε βάθος χρόνου. Ας θυμίσω ότι στην Ελλάδα η εμπειρία από κυβερνήσεις συνεργασίας υπήρξε ιδιαίτερα αρνητική.

* Η εκλογή σας είχε δημιουργήσει προσδοκίες για την ενότητα ανάμεσα στη σοσιαλδημοκρατία και την ανανεωτική αριστερά. Η υπόθεση δεν προχώρησε. Σήμερα, βλέπετε να υπάρχουν οι προϋποθέσεις;

- Αν δει κανείς τον προγραμματικό λόγο των δύο κομμάτων θα διαπιστώσει συμφωνία στις αρχές τους, ακόμη και σε πολλούς από τους στόχους τους. Θα διαπιστώσει, όμως, ιδιαίτερα σημαντικές διαφορές ως προς συγκεκριμένες πολιτικές, τις προτεραιότητες και τη σύνθεση επιλογών απέναντι στα κρίσιμα ζητήματα που μας απασχολούν. Η εμπειρία για τις δυνατότητες συνεννόησης μεταξύ των δύο χώρων και διαμόρφωσης ενός ευρύτερου μετώπου απέναντι στις συντηρητικές πολιτικές δείχνει ότι το εγχείρημα είναι δύσκολο. Μέχρι τώρα η «ανανεωτική αριστερά» επέμενε σε προγραμματικές συμφωνίες μεταξύ ηγεσιών και απέκλειε χωρίς αυτήν την προϋπόθεση τη συνεννόηση σε άλλα επίπεδα. Μια τέτοια στάση δεν βοηθά την προσέγγιση. Θα ήταν, πάντως, λάθος ν' αποκλεισθεί η προοπτική της συνεργασίας. Τη θεωρώ σκόπιμη.

* Οι δεκαετίες του '70 και του '80 ήταν οι δεκαετίες της υπερπολιτικοποίησης. Σήμερα τα φαινόμενα της απάθειας, της αδιαφορίας και της ιδιώτευσης είναι κυρίαρχα και ευνοούν τη συντηρητική στρατηγική. Είναι αναστρέψιμη η κατάσταση;

- Τα φαινόμενα της απάθειας, της αδιαφορίας και της ιδιώτευσης, έχουν συγκεκριμένα αίτια. Η πολιτική δεν ανταποκρίνεται στις επιθυμίες των πολιτών. Οι πολίτες δεν ενδιαφέρονται για τον ξύλινο λόγο, τις αρχηγικές διαμάχες, τις μεσσιανικές εξαγγελίες και τα μεγάλα λόγια. Δεν πιστεύουν ότι τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν δραστικά από τη μια μέρα στην άλλη, όπως υπόσχονται τα κόμματα. Ενδιαφέρονται γι' αυτά που τους αφορούν, για την απασχόληση, το εισόδημα, την ακρίβεια, το περιβάλλον. Θέλουν να συμμετέχουν στην επεξεργασία λύσεων, αλλά δεν μπορούν.

* Ποια είναι η λύση;

- Το αντίδοτο στην κρίση είναι η «επαναπολιτικοποίηση της πολιτικής». Να στραφούν τα κόμματα από τις γενικές και αόριστες δηλώσεις, με τις οποίες προσπαθούν να ικανοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερους, σε συγκεκριμένες προτάσεις. Να εντάξουν περισσότερους πολίτες με διάφορους τρόπους στις πολιτικές διαδικασίες. Το ΠΑΣΟΚ δείχνει το δρόμο με τη δημοσίευση και τη συζήτηση του προγραμματικού του πλαισίου. Θα ακολουθήσει διάλογος με την κοινωνία και εξειδίκευση.

* Το μοντέλο διακυβέρνησης που εφαρμόζει ο Κ. Καραμανλής πώς το αξιολογείτε;

- Δεν υπάρχει, κατά τη γνώμη μου, μοντέλο διακυβέρνησης. Το μοντέλο διακυβέρνησης προϋποθέτει σχέδιο στόχων για το πού επιδιώκει η κάθε κυβέρνηση να οδηγήσει την Ελλάδα. Στα 3 1/2 χρόνια διακυβέρνησης της Ν.Δ. διαψεύστηκαν οι βραχυπρόθεσμες δεσμεύσεις του προγραμματικού της λόγου και αναδείχθηκαν ως κυρίαρχοι οι άτεγκτοι νόμοι της λογικής της αγοράς. Ο κ. Καραμανλής δημιούργησε την εικόνα ενός απαθούς παρατηρητή, ενός χειριστή τακτικών ελιγμών και σχεδιαστή εντυπώσεων. Αυτό δεν αποτελεί μοντέλο διακυβέρνησης. Προσβάλλει τους πολίτες.

* Στη Γαλλία οι πρώην πρωθυπουργοί μπορεί να γίνουν δήμαρχοι, υπουργοί, ξανά πρωθυπουργοί. Στην Ελλάδα αυτό θα ήταν έκπληξη. Στην Ελλάδα, όμως, οι πρώην πρωθυπουργοί μπορεί να γίνουν πρόεδροι της δημοκρατίας. Σας αφορά το σενάριο;

- Δεν μ' ενδιαφέρουν τα σενάρια. Τα οχτώ χρόνια θητείας μου επιβάλλουν να με αφορά η προκοπή της χώρας και η εξέλιξη της κοινωνίας μας. Να με ενδιαφέρει η συμβολή του πολιτικού συστήματος και ιδιαίτερα του ΠΑΣΟΚ σ' αυτήν την πορεία. Να είμαι πολιτικά παρών, και από την θέση που έχω σήμερα να συνεισφέρω.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ - 20/05/2007

Copyright © 2007 X. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.